Informacijska družba IS 2006 / Information Society IS 2006
9. mednarodna multi-konferenca / 9th International Multi-Conference
Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi / Education in Information Society
Ljubljana, Slovenija, 13.-14. oktober 2006

Spletni dnevniki v učnem procesu

Blogs in the Learning Process

Marija Šubic
Tehniški šolski center Kranj

Povzetek

Namen članka je predstaviti spletne dnevnike - bloge in predvsem njihovo uporabno vključevanje v proces učenja in poučevanja. Spletni dnevniki so enostavna, privlačna, interaktivna in ponavadi brezplačna spletna aplikacija, ki se v učnem procesu uporablja za razvijanje branja, pisanja in neodvisnega učenja. Obenem vzpodbujajo ustvarjalno in kritično razmišljanje, samostojno raziskovanje, analiziranje, odgovorno predstavljanje in izmenjavanje informacij, komunikacijo in sodelovanje. Spletni dnevniki so koristno izobraževalno orodje za vsa predmetna področja in na vseh nivojih izobraževanja tako za učenca kot za učitelja.

Ključne besede: *spletni dnevnik, spletno orodje, učni proces, učenčev spletni dnevnik, učiteljev spletni dnevnik, razredni spletni dnevnik, spretnosti branja in pisanja, ustvarjalnost, kritično mišljenje, odgovornost, komunikacija, motivacija, IKT, uporabnikom prijazna tehnologija*

Abstract

The article focuses on the presentation of »blogs« and mostly on the ways of their integrating into the learning and teaching process. Blogs, being simple, attractive, interactive and usually free online tools are used to promote reading, writing, as well as initiative and independent learning. They stimulate creative and critical thinking, exploring, analysing, presenting and exchanging information responsibly, communication and collaboration in all content areas and grade levels for students and teachers alike.

Key words: *blog, online tool, learning process, learner's blog, teacher's blog, class blog, reading and writing skills, creativity, critical thinking, responsibility, communication, motivation, ICT, user-friendly technology*

1. Uvod

Kaj je spletni dnevnik (blog)?

Blog je okrajšava za besedi »web« in »log« in je spletni dnevnik. To je osebno spletno mesto, kjer avtor redno objavlja svoje zapise. Ti so kronološko urejeni in omogočajo interaktivno razpravo v obliki komentarjev obiskovalcev (feedbacks, comments).

Programska oprema

Blog je običajno v obliki spletne aplikacije. Svoj blog lahko namestimo na lasten blog strežnik (na primer http://www.bblog.com) ali pa uporabljamo javne blog servise (na primer http://www.blogger.com). Uporaba javnih blog servisov je običajno brezplačna, uporabnikom se tudi ni potrebno ukvarjati z nameščanjem in vzdrževanjem programske opreme. Za branje blogov potrebujemo spletni brskalnik, pri iskanju si pomagamo s spletnimi iskalniki. Nekateri blogi uporabnikom omogočajo lažje spremljanje novosti z RSS (Really Simple Syndication) tehnologijo. Tudi za pisanje bloga potrebujemo le spletni brskalnik.

Pomembna lastnost bloga je ta, da je uporaba enostavna in ni potrebno posebno računalniško znanje o izdelavi spletnih strani ali programiranju. Verjetno je to tudi glavni razlog, zakaj število današnjih blogov, ki so se v svoji prvotni obliki pojavili kot spletni dnevniki že leta 1994, nenehno in naglo narašča ter prodira na različna področja našega življenja in ustvarjanja – ne le kot osebni blog, novinarski blog, blog znane osebnosti itd., ampak tudi v učni proces.

2. Spletni dnevnik v učnem procesu

Blog je dejansko neke vrste spletna stran z obliko osebnega dnevnika, grafično vabljivega, v katerem avtor objavlja svoje tekste, ponavadi kratke, v obratnem kronološkem redu – najnovejši se pojavlja na vrhu strani. Svoje pisanje avtor s klikom takoj objavi na spletu. Dodaja lahko fotografije, audio dokumente ali linke na druge spletne strani ter vse tudi arhivira. Bralci jim lahko dodajajo svoje komentarje. Poleg osebnega izražanja na spletu in interaktivnosti blogi predstavljajo vračanje k razvijanju spretnosti branja in pisanja. Potenciali, ki jih imajo v učnem procesu blogi, so pomembni tako za učence kot za učitelje.

2.1 Prednosti blogov za učence

Branja in pisanja v klasični obliki učenci dandanes ne marajo, radi pa brskajo po svetovnem spletu, medsebojno komunicirajo z uporabo programov za trenutno sporočanje ali si dopisujejo z elektronsko pošto. In zakaj ne bi povezali tistega, kar radi počnejo, s tistim, kar je zanje koristno in poučno, torej z učenjem? Nova tehnologija, ki jo predstavljajo blogi, nam na enostaven in dostopen način omogoča prav to.

- Namesto da bi učenci internet uporabljali le pasivno, ga začnejo uporabljati aktivno. Niso le opazovalci, ampak tudi komentatorji in ustvarjalci.
- Šolski prostor zamenja njihov osebni prostor, ki ga obenem interaktivno delijo z drugimi. Poleg tega lahko svoj osebni prostor ustvarijo takega, kot si želijo sami. Učenje postane ustvarjalno, svobodno, odprto navzven ter časovno in prostorsko neodvisno in neomejeno.
- S tem, da dajo svoj osebni prostor na splet in je dostopen drugim, razvijajo ne le svoje spretnosti pisanja in branja, ampak tudi strategije samostojnega dela in učenja z uporabo IKT, komunikacijske spretnosti, zanimanja, medkulturne sporazumevalne zmožnosti, sposobnosti kritičnega razmišljanja, sposobnosti sprejemati nasprotna mnenja, kritike, nasvete in obenem spoštovati nasprotna mnenja, kar vse vodi k osebnostni rasti. Spoznavajo tudi življenje in delo v drugi šoli doma in v tujini. In če vse to poteka v tujem jeziku, dodatno in spontano nadgrajujejo še znanje le-tega.
- Blogi učencem omogočajo spontano in svobodno izražanje. Obenem pa se pri pisanju učijo biti in postajajo tudi odgovorni in selektivni. Svoje objave naj predhodno dobro in kritično premislijo. Prednost blogov je tudi ta, da se že objavljeno lahko naknadno popravi in ponovno objavi.
- Učenec mora objavljati redno, kar od njega zahteva tudi samodisciplino.

- Blogi so učencem dodatna motivacija, saj s svojimi hiperlinki vzpodbujajo nova zanimanja.
- Učenci si z blogom lahko ustvarijo svoj digitalni portfolio, v katerem sledijo svojim napredovanjem in dosežkom. V njem se poleg rezultatov arhivirajo tudi njihove izkušnje pri učenju in razmišljanja o učnem procesu.

2.2 Prednosti blogov za učitelje

Učitelj lahko s pomočjo blogov uresničuje različne cilje v učnem procesu. Ta prednost ne izvira iz samih blogov, ampak iz neštetih možnih načinov njihove uporabe, ki se učitelju ponujajo z veliko fleksibilnostjo tega orodja:

- Prednosti blogov za učitelje se kažejo na najmanj treh ravneh – prvenstveno za sodelovanje z učenci, pa tudi za sodelovanje z drugimi učitelji v okviru strokovnih aktivov, šole ali izven nje, v projektih itd. ter kot orodje za ustvarjanje svojega portfolia.
- Bloge lahko uvajamo v učni proces že na najnižji šolski stopnji, saj je danes računalniška pismenost prisotna že v zgodnji starosti in nato skladno z višjo stopnjo izobraževanja povečujemo tudi zahtevnost. Zgodnja faza lahko koristno poveže digitalno fotografijo in osnove urejanja besedil, kar skozi nadaljnje stopnje izobraževanja vodi do zahtevnejših oblik, kot so na višji stopnji na primer refleksije raziskovalnega dela.
- Zelo pomembno je, da se blogi lahko uporabljajo pri praktično vseh šolskih predmetih. Pri angleščini je blog lahko namenjen branju, pisanju, reševanju nalog, sodelovanju v projektih, medrazrednemu in mednarodnemu sodelovanju itd.. Učenci nazorno spoznajo, da angleščina ni več le šolski predmet, ampak predvsem sredstvo za komunikacijo in pridobivanje znanj. Na matematičnem blogu učitelj na primer objavi nalogo, lahko tudi linke za pomoč pri reševanju, učenci jih rešujejo kot komentarje, ki so na ogled vsem, dodajajo še svoje komentarje, argumente k rešitvam drugih itd..
- Na blogu učitelj
    - učencem objavlja naloge, zadolžitve, obvestila (tudi staršem) itd.
    - učence motivira z dodatnimi online nalogami (samoocenjevalni test, bolj in manj zahtevne naloge nivojskega pouka, naloge za dodatne točke ali ocene, kvizi itd.)
    - vodi in usmerja delo, saj učenci pričakujejo pogovor in ne podučevanje
    - sodeluje z dlje odsotnimi učenci
    - spremlja razvoj učencev
    - …

2.3 Načini uporabe blogov v učnem procesu

Blog v učenem procesu lahko uporabljamo kot:

- **osebni blog**, kjer avtor zapisuje svoje dnevne dogodke in razmišljanja, komentira in pričakuje komentarje, objavlja slike, linke in druge materiale itd.
- **učiteljev blog**, kjer učitelj objavlja nasvete in naloge, se pogovarja z dijaki o problemih, vzpodbuja razvoj specifičnih spretnosti učencev npr. pisanja, branja, povzemanja, analiziranja itd.
- **učenčev blog**, kjer učenec objavlja rešene naloge, komentarje na dogodke, razmišljanja o učnem procesu ali snovi itd.
- **razredni blog**, ki predstavlja kraj za virtualna srečanja in pogovore med učenci, učitelji, za sodelovanje v projektu, virtualno oglasno desko itd.
- …

2.4 Možnosti uporabe blogov v učnem procesu

Uporaba blogov v učnem procesu je odvisna od ciljev, pa tudi ustvarjalnosti in domišljije. Naj nanizamo le nekaj namigov:

- blog šolske ekskurzije - http://magistrala2006.blogspot.com
- blog naravoslovnega tabora, šole v naravi
- blog kot šolski ali razredni časopis
- blog kreativnega pisanja
- blog najboljših izdelkov (esej, pesem, risba, fotografija, šala…)
- tematski blog (glede na učni načrt, aktualne dogodke, zanimanja učencev…) - http://4rb-iskrica.blogspot.com
- raziskovalni blog
- blog projekta
- blog, v katerem povabljeni strokovnjak sodeluje z učenci
- blog, v katerega učitelj povabi strokovnjaka, čigar identiteto odkrivajo učenci v komuniciranju z njim
- predstavitev razrednega dela s pomočjo blogov (staršem na roditeljskih sestankih, vodstvu šole, drugim učiteljem in učencem…)
- …

2.5 Neprimerne uporabe blogov?

Nekateri učitelji, predvsem v tujini, uporabo blogov v učnem procesu vzpodbujajo, ponekod se je bojijo, nekaterim se zdi smešna, nekateri pa za bloge še niso slišali. Kljub neštetim kvalitetam, ki so značilne za blog, pa sta previdnost in postopnost pri njegovem uvajanju v učni proces priporočljivi.

- Za začetek je dobro ustvarjati bloge z manjšimi skupinami dijakov in z manj zahtevno tematiko in šele kasneje preiti na razredne in tematsko bolj zahtevne bloge.
- Pri učenju z blogi bodo radi sodelovali le dobro motivirani učenci – prisila in stroga kontrola bosta dosegli nasproten učinek.
- Objave ne smejo biti prepogoste, ne predolge, teme naj se menjavajo, da se izognemo monotonosti.
- Jezik, ki ga učenci uporabljajo pri pisanju blogov, je lahko uraden ali pogovoren - odvisno od ciljev. Če je blog namenjen pisanju esejev, bodo ti v pravilni slovenščini, komentarji pa so lahko že v pogovorni (okrajšave v stilu elektronske pošte, pomanjkljiva slovnica ali pravopis), saj prav svoboda pisanja in izražanja privablja učence in zato ni potrebno, da bi mu učitelj povsod in vedno popravljal napake in se mora privaditi upoštevati sporočilno vrednost napisanega kljub slovničnim in stilnim napakam.
- Vsekakor pa je dolžnost učitelja, da učence predhodno pouči, da kljub potencialom za kreativno pisanje, ki jih v sebi nosijo blogi, obstajajo določena pravila in norme pisanja, osebne odgovornosti avtorja in do avtorskih pravic drugih avtorjev.
- Učenec lahko objavlja s psevdonimom ali svojim imenom – le zakaj se ne bi podpisal pod tekste in slike, na katere je ponosen? Pa vendar več osebnih podatkov (e-naslova, kraja bivanja itd.) zaradi varnosti ni priporočljivo dodajati.
- Zmernost in tehtnost pri vključevanju blogov v učni proces zagotovo ne bo odveč, saj se mora učitelj, pa čeprav ga ta nova tehnologija lahko zaslepi, vedno zavedati osnovnih principov izobraževanja z jasno zastavljenimi pedagoškimi cilji. Tako je tudi pri uporabi bloga, kjer mora učitelj poznati in dobro načrtovati cilj in ciljno publiko, vsebino in zgradbo, čas, razdelitev nalog, učinkovito vključitev v pouk itd.. Kajti dober blog je le tisti, ki je kvalitetno zasnovan in ga berejo in komentirajo tudi drugi.

3. Zaključek

Leta 2004 je bila v Združenih državah beseda »blog« izbrana kot beseda leta. Dejstvo je, da blogi nezadržno in z vrtoglavo hitrostjo poganjajo na vseh mestih svetovnega spleta. Statistike kažejo, da je trenutno na svetovnem spletu več kot 30 milijonov blogov in vsak dan nastane 40.000 novih. V Tehniškem šolskem centru Kranj smo »bloge« začeli uvajati v pouk angleščine v šolskem letu 2005/06. V slovenskih šolah je uvajanje blogov v učni proces zaenkrat še domena nekaterih navdušencev nad novimi tehnologijami. Vendar so časi, ko je bilo iskanje znanja rezervirano le na prostor omejen s štirimi šolskimi stenami, kamor smo se odpravili s težko šolsko torbo na rami, minil. Mišljenje učiteljev, ki se okorelo oprijemajo tradicionalnih pedagoških metod in ustaljene dolgoletne prakse ter skeptično gledajo na nove tehnologije, ki se jih nikakor nočejo lotiti niti poskusno, kaj šele, da bi se z njimi smelo spoprijeli, ne kaže na željo po napredku, ampak to lahko pomeni celo nazadovanje. Prav blogi zaradi svoje enostavnosti uporabe ponujajo idealno priložnost tistim, ki se novih tehnologij bojijo ali jim ne zaupajo.

Izobraževalni blog je zagotovo lahko močno in učinkovito orodje moderne tehnologije tako za učence kot za učitelje. Verjetno so prav zato v tujini (Japonci, Američani, Francozi, Angleži…) začeli uvajati bloge v učni proces tako spontano in hitro. Posledično je od leta 1997, ko je bila skovana nova beseda »blog«, do danes angleščina samostalniku »blog« lahkotno dodala številne nove - osebo (blogger), glagol (blog), glagolnik (blogging), pridevnik (blogged) in še druge skovanke (multi-blog) ter nam tako omogočila, da lahko na koncu napišemo le še povabilo: »Let's blog!«

Viri

http://en.wikipedia.org/wiki/Blog

http://thecommunityengine.com/home/archives/2005/03/a_learning_blog.html

http://blog.holtz.com/index.php/students_say_blogs_improve_education/

http://joe.typepad.com/weblog/education/index.html

http://www.emints.org/ethemes/resources/S00001449.shtml

http://www.oreillynet.com/pub/a/javascript/2002/06/13/megnut.html

http://escrapbooking.com/blogging/educators.htm

http://escrapbooking.com/blogging/services.htm

Strokovni življenjepis

Marija Šubic*, profesorica angleščine in francoščine, poučuje angleščino v Tehniškem šolskem centru v Kranju. Je tudi višja predavateljica za predmet Strokovna terminologija v tujem jeziku na Višji šoli za mehatroniko. Z Zavodom RS za šolstvo sodeluje kot multiplikatorka za področje angleščine in IKT, obenem je tudi članica razvojne skupine za e-angleščino ZRSŠ. Vodila je seminarje za učitelje in imela predstavitve multimedijskih programov v okviru študijskih skupin za angleščino. Leta 2006 je kot vodja mednarodnega projekta Virtual English Classroom, ki poteka v okviru programa e-Learning, na slovenski eTwinning konferenci prejela v kategoriji pedagoških inovacij za srednje šole prvo nagrado.*